

RAS EN REALITEIT

II. Die volwasse verwerking van rasse-realiteite (vervolg)

DIE ONONTVLUGBARE DILEMMA.

Jare gelede het Gunnar Myrdal in sy klassieke studie oor die Negerprobleem in Amerika geskryf: „The Negro problem is difficult to settle even difficult to leave alone... His very presence makes for moral uneasiness — an anomaly in the very structure of the American society... But most people, most of the time, suppress such threats to their moral integrity together with all of the confusion, the ambiguity, and inconsistency which lurks in the basement of man's soul. This however, is rarely accomplished without mental strain. Out of the strain comes a sense of uneasiness and awkwardness, which always seems attached to the Negro problem.”

Volwasse verwerking van hierdie kleurprobleem — of dit in Amerika, Engeland, Suid-Afrika, of waar ook al moet geskied — is geen geringe taak nie. Daar is soveel daadwerklike probleme, gevare en moontlikhede van onreg aan beide kante van die kleurlyn, dat die probleem volk en individu immer in 'n dilemma beland. Enersyds het ons nie 'n finale antwoord nie, andersyds kan jy die taak van die oplossing nie ontvlug nie. En as jy dan nog rustig daaraan kan voortwerk! Maar vandag is hiervan geen sprake nie. Nis alleen is daar 'n onvolwasse kinderagtige koorsagtigheid in die gees van ons snelle ontwikkelinge aan verbode nie, maar ook sulke gevaarlike emosies en onrealistiese eise, dat verwerking van die probleem haas bomsenslike eise stel. Want in die rasseprobleem dwarsdeur die wêreld lê altyd 'n teenstelling verberg. Die teenstelling is, dat die oplossing geen oplossing is as daardeur geestelike waardes gelikwider word nie. Want dan lei albei kante skade. Die ander aspek is, dat ook weer geen oplossing bewerkstellig word, as mense so die eie gryp, dat andere se regte daardeur vertrap word nie. Want dan gaan ons direk in teen een van Christus se mees fundamentele uitsprake (Matt. 7 : 12). En om dit te doen, is om die lewe te mis.

Dit alles maak kalme objektiewe ontbaatsugtige besinning aan beide kante van die kleurlyn byna onmoontlik. Baie waar skrywe Samuel Koenig: „The true nature of any phenomenon cannot be discovered or cannot be adequately understood... If the investigator makes up his mind in advance about the subject being investigated. In other words, if the investigator has predilections he will tend to see the phenomenon or problem not as it actually is, but rather as he wishes it to be. Only an objective study can reveal the real nature and purpose of the phenomenon. Because of the lack of an objective approach many erroneous conclusions regarding social phenomena have been made.”

Tensy ons dus vry is om werklik die probleem objektief in al sy aspekte te sien, aanvaar en te verwerk, loop dit altyd weer op die wegredenering en so verdringing van een of ander belangrike aspek daarvan uit. En die gevolg is altyd weer noodlottig. Gelukkig is die volk en individu dan ook wat besef dat ons nog nie klaar gedink het nie, en altyd weer op en gereed is vir verdere besinning.

Dit is met hierdie dilemma wat die twintigste eeu die mensdom van allerlei rasse-groepe saampers en 'n antwoord eis. Soos nooit tevore in sy geskiedenis word die mensdom teruggeroep met die vraag: „Waar is jou broer, Abel?” (Gen. 4 : 9) En hierdie vraag — is ons begin om iets daarmee te doen? Die gevaar egter is dat ons soos Kain dit kan probeer oplos, en 'n ewige oordeel op ons haal. Nooit het 'n probleem dan ook meer om 'n ware volwasse verwerking geroep nie. Die mensdom se toekoms hang af van sy antwoord op hierdie so fundamentele probleem van die medemenslike verhoudinge tussen hulle van verskillende rasse-groepe.

Die wese van die probleem

So dikwels wil dit voorkom of mense hierdie probleem van rasseverhoudinge as 'n blote sosiale, kulturele, politieke, ekonomiese of intellektuele saak wil sien. Natuurlik raak die probleem al hierdie lewenssterreine, en eis dat ons daar juis die praktiese antwoorde sal vind. En tog is dit nie die wese van die saak nie; dis maar verskillende lewensvlakke waarop die probleem tot openbaring kom.

Die wese van die probleem is egter daarin geleë dat dit 'n medemenslike probleem is. Dit is maar 'n fase van die algemene probleem van die verbreekte en botsende verhoudinge onder die gevalle mensdom. Dis 'n probleem, wat veel dieper gaan dan die genoemde terreine. Dit is geleë op die vlak van die menslike hart. Dit spruit uit ons geestelike en morele versterking. Ons wanverhouding met God, werp ons uit balans ook met die medemens, soos die familie van Adam en Eva dit reeds smartlik moes belewe.

Rassespanninge is dus slegs 'n aspek van die algemene wanverhoudinge tussen die gevalle mense. Dit kry net 'n meer akute en chroniese karakter, wanneer die kwessie van kleur ook daarmee gemoed raak. Dan kry dit 'n karakter, waaraan mense met al die wil van die wêreld niks kan doen nie. Die gevolg is dat die botsings meer radikaal word, en die frustrasies meer bitterheid veroorsaak. Daarom dwing die rasseprobleem ons tot nugtere eerlikheid. Solank ons ook nie daar kom nie, het ons nog nie begin om die gevaarlike en pynlike probleem te verwerk nie. Maar dit is juis wat ons probeer vermy. So graag wil ons die saak op intellektuele vlak hou en uitmaak. Dan kan ons allerlei uitvlugte beproef. Soms sal ons ons in ons wanverhoudinge regverdig deur 'n beroep te doen op ons voortrefflike opvattinge oor die saak. Dan weer sal ons vlug in politieke skuiling met die bewering, dat ons so teenoor die anderskleurige medemens optree ter beskerming van geestelike waardes en volkstradisies. Of ons sal wys op die kulturele verskille, wat samelewing bemoeilik. Ons sal selfs die verskille met krag verdedig en roem as die ware rykdom van die mensheid. Natuurlik, is daar waarheid in elkeen van hierdie benaderinge. Met dit alles moet nugter gereken word.

Probleem eerstens 'n geestelike en morele

Al probleem met dit alles, egter, is dat ons met genoemde dinge kan volstaan, en so daarin die ontvlugting vind van die eintlike realiteit van rasse-spanninge. Die wese van die probleem is geleë op 'n geestelike en 'n morele vlak. Dit gaan deur tot die toestand van die menslike hart. Dit is juis wat ons teen enige koste wil bedek. Want dan is hier alle roem uitgesluit. Om te erken dat dit gaan om die toestand van my hart, in sy verhouding tot sy God en sy medemens, is rusverstorend en verdoemend. As ek toelaat dat my hart so getoets word, staan ek vernederd en skuldig. Dan word my geestelike onrypheid en onvolwassenheid openbaar. Altans so sien die Skrif dit. Daarom het die

Meester sy wetgeleerde vraesteller nie by die teoretiese sy van die grootste wet en wil van God gelaat nie. Hy het dit konkreet gemaak, deur hom te toets, hoe dat hy teenoor sy medemens (in die geval teenoor iemand van 'n ander groep) optree. (Luk. 10 : 25-37). En Johannes aarsel ewe min om my verhouding teenoor God te toets aan my verhouding teenoor die medemens (1 Joh. 4).

Die eis van geestelike volwassenheid

Die wesenlike karakter van die rasseprobleem toon dat ook hier die medemenslike verhoudinge fundamenteel is. Om dit op enige ander wyse te probeer oplos, is om vooraf op mislukking aangewys te wees.

Daarom juis kan die christelike kerk en die gelowige in die verwerking van hierdie medemenslike probleme nie afsydig staan nie. As hy daarin sou berus, bewys dit sy geestelike onvolwassenheid. Daarenteen, waar die Skrif die norm van ons lewe geword het, en die Gees van Christus ons beheers, sal ons rusteloos ywer vir beter medemenslike verhoudinge ook oor die kleurlyn heen.

Wat wil ons sê deur geestelike volwassenheid vir die oplossing van hierdie probleem te eis? Ons weet sowel sielkundig as religieus-geestelik is volwassenheid 'n relatiewe begrip. Soos op stelkundige gebied (ons kom later daarby terug) is dit egter ook op geestelike gebied moontlik om die gesonde algemene vlak van ontwikkeling te bereik. Van die volwasse christen is dit waar, dat sy lewe deur sekere elemente beheers word, wat hom anders laat optree in die rassesituasie, as wat die wêreld in die algemeen doen. 'n Paar van die uitstaande elemente van so 'n christelike lewe, wat op hierdie probleem betrek kan word, is afdoende bewys vir my vorige stelling.

Die Christen vir wie sy christendom 'n verskil maak in die lewe, sal daardeur ook beïnvloed word in sy rasseverhoudinge. Hy word veral deur drie uitstaande christelike faktore op hierdie gebied beheers. (a) Hy is iemand vir wie die Woord normatief geword het, selfs al sny dit hoe diep in sy lewe en in sy oortuiginge. Hy het geleer om uit die gedagte-wêreld van die Skrif te lewe as die norm van die koninkryk van God. In hierdie Woord vind hy die primêre toets vir sy gewete en vir sy tradisie — in watter situasie hy homself ook mag bevind.

So moet dit dan ook wees, om met James Sellers te spreek: „Unless the Church continues to look to Scripture as the fundamental witness to the reality of Jesus Christ, there will be no clear call from God at all... and the Biblical message comes to men in their situations. The truth is, God calls us to love Him and to love our neighbours; the imperative is always the same, but we see in terms of responsibilities peculiar to our own place and time... The Word of God, we may be sure, will meet us where we are, both to judge us and to teach us mercy”.

Die volwasse Christen is dan ook immer ingestem om te luister na Gods stem in Sy Woord. Want in Hom vind die geskrewe Woord 'n aanklank in die Vleesgeworde Woord, wat in Hom woon deur die Heilige Gees (Joh. 14 : 19). Sy ganse lewe, met al sy probleme, sien hy dan ook gewoonlik uit die sinvolle perspektief van die koninkryk van God. Dit is vanuit hierdie perspektief dat hy die aangename en die droewe van die lewe sien en verwerk. So ook die groot probleem van rasseverhoudinge.

(b) Nog 'n faktor wat sy lewe beheers, is die ganse Bybelse atmosfeer van medemenslike verhoudinge. Dit behels waarhede soos die naasteliefde, afgesien van ras of kleur; die eenheid van die menslike geslag; en veral die

broederskap van gelowiges. Ons sal later toon hoe dat byvoorbeeld 'n Paulus dit alles gesien het as 'n volwasse gelowige.

(c) Nog 'n faktor in die christense lewe, met besondere betrekking op ons probleem, is die gees van selfverloëning en selfkruisiging (Luk. 9 : 23-24; Gal. 2 : 20). Hierdie gedagte het onlangs vir my in Rome sulke nuwe en diepere betekenis gekry. By al die aangrypende dinge, wat daar uit die verlede van die Christelike Kerk te sien is, het één gedagte my siel meer dan al die ander beheers. Ons het Paulus se briewe uit die Romeinse tronk daar deurgelees. Telkens het 'n mens gevoel, dat hier 'n volwasse gelowige is. Hy was so totaal gekruisig aan homself, dat alleen die koninkryk van God sy ganse wese beheers het. Daarvan spreek al sy briewe. So het die realiteit van die gevangenis hom nie gebreek nie. Hy kon dit so verwerk as materiaal vir sy lewe, dat 'n mens byna voel dat die eintlike Paulus daaruit tevoorskyn gekom het. Vir iemand deur die Heilige Gees beheers en deur die koninkryk betower, was selfs die smartlike tronk in Rome vir Paulus 'n geleentheid gewees.

Dit verduidelik wat ek meen met 'n volwasse geestelike lewe ook vir die verwerking van rasserealiteite. Die grootste ramp en ellende van die gevalle mens en mensdom deur die eeue is dat hy aards en selfsugtig in sy ganse lewenshouding geword het. Alles moet om homself draai — dikwels ten koste van die medemens en tot oneer van God. Dit is op hierdie rots van selfsug en eiebelang van die gevalle menslike hart, dat die medemenslike verhoudinge in die algemeen en veral op die gebied van rasse gewoonlik skipbreuk ly.

Die volwasse christen egter beleef altans iets van verlossing uit hierdie kwaad. God het vir hom weer sentraal geword; sy medemens het vir hom 'n nuwe betekenis gekry; hy self het opgehou om die middelpunt van sy kosmos te wees. Dit is hierdie nuwe lewensperspektief en die daaruitvloeiende lewensfilosofie, wat dit vir hom nie slegs dwingend nie, maar ook gemaklik maak om vir andere ruimte in sy kosmos te gee. Ons stem met Dietrich Bonhoeffer saam as hy uit die gevangenis skryf: „Hy is ons vrede” (Efese 2 : 14). Sonder Christus is daar spanning tussen God en die mens, en tussen mens en mens. Sonder Hom kan ons God nie ken en aanroep nie, en ook nie vrede met die naaste vind nie.

Die radikale korreksie

Van so 'n christelike volwassenheid kry ons 'n voortrefflike voorbeeld in die geval van die apostel Paulus. As ooit in die christelike denke in verband met menslike verhoudinge iemand die gees van die Meester ten volle gesnap het, dan was dit die apostel Paulus. Sy eerste kragtige optree in die verband was teen die Jode, met hulle enge godsdienstige grense, gefundeerd op die Goddelike verbond. Paulus daarenteen het die groot boodskap van die Ou Testamentiese profete aangaande Babilon, Egipte, Tirus, en ander nasies ingedrink. Hulle tog het gespreek van Gods sorg, liefde en voorsienigheid oor al Sy handewerk. Sy Goddelike ontferminge is nie begrens tot een nasie nie, maar aangesien Hy die formeerder van almal is, strek Sy genade ook oor almal.

Dit is met hierdie waarheid dat hy sy Christen-vriend Filemon, in belang van Onésimus, sy slaaf, aanspreek. Strydig met die ganse uitkyk van daardie dae, eis Paulus in naam van die Christelike beginsels: dat Filemon sy Christen-slaaf sal aanneem, „nie meer as 'n slaaf nie, maar meer as 'n slaaf, as 'n geliefde broeder in die vlees sowel as in die Here” (vers 16).

